

reménykedj, mert a halál se más: / nem befejezés, csak abbahagyás, / s csak harc marad, mely utolsót dörög: / izzó parázs koporsódon a rög.” *A Láz enciklopédiája* ez, különlegesen sokszólamú montázsversekbe, „szimfonikus” emberiségkölteményekbe, katartikus víziókba és zenei struktúrájú mindenségkompozíciókba foglalva. *A Bartók Amerikában*: az erkölcsi és művészi tünemény ragyogása a megalázó körülmények (s a gyötrelmes otthontalanságérzet) közepette is („Fáj az otthon, ki megtagadott. / Fáj az otthon, a megtagadott”; „Jaj istenem a világ / kinek szoros kinek tág”), egyben példaállító éthosz demonstrációja a népi kultúra mélyvilágának és a modernizmus szabadságigézetének „allegro-barbaro” egybeforrasztásával, hogy kiderüljön: „az egymásra-utaltság legmagasabb fokon szervezett formája a szeretet”. *A Kényszerleszálás*: a biblikus igazságok képmutató eltorzítását illúziótlan – egyszerűs mind sajátosan inverz – ironiával leleplező rávilágítás a szemfényvesztő hazugságok özönére („szeresd felebarátodat hasba lőni, mint tenmagadat /.../ szeress felebarátodra atombombát dobni, mint tenmagadra /.../ csak ennyit mondjatok, és akkor, bizony mondom, hiszek néktek”). *A Szegénylegények*: a kegyetlenségében állandósuló társadalmi igazságtalanság archetipikus, jajongva kiénekel plebejus panaszdala. *A Hegyek, fák, füvek*: a kétségbeesetten menekülő genuin természetáhitat himnusza. *A Tengerparti lakodalom*: Nagy László *Menyegzőjével* motivikusan is összevethető kozmikus-mitologikus poéma a primordiális, életadó földi, biológiai princípiumok és hatalmas energiák fokozatos elsoványodásáról; a globális hanyatlástörténet apokaliptikus kifejtéséről. *Az Öregek könyve*: átképzelt, konfesszionális monológ a fiziológiai leépülés stációiról, a testi szenvedés – fenomenológiai részletességű – tünettani jelenségeiről és érzéki-érzéki-fölötti jelentéseiről. *A Zsoltár, vigasztalan* pedig a végtelenség legyőzhetetlen kíváncsiságát a transzcendencia sugallataival spiritualizálja át: „Bejártam a bejárhatót, / s tudni szeretném, mi van ott, / ott, a bejárhatón túl (...) csak nem tudod, csak nem tudod, / hogy mi van ott, hogy mi van ott, / miután a bejárhatót / bejártad a határig.” – És tovább, és mind (a gyermekversekkel, mesékkel, prózákkal, esszéekkel, naplókcal, útirajzokkal, kritikai írásokkal, műhelyjegyzetekkel, glosszákkal, versparódiákkal, levelekkel, műfordításokkal, sőt az Arany Jánosról szóló vallomásos monográfiával) együtt: lenyűgöző és megrázó enciklopédikus létköltészeti dokumentuma – és monumentuma huszadik századi kisebbségi, egyetemes magyar és emberi sorshistóriánk egy sajátos korszakának.

Az 1938-ban született és 1976-ban fiatalon, harmincnégy éves korában öngyilkossággal eltávozott Szilágyi Domokos (Nagy László házsongárdi temetői búcsúszavaival: „a fényesen kényes szellem”) grandiózus formaváltozatosságban csillogó, bölcséleti és esztétikai értelemben egyaránt eszméletű, horizontnyitó életműve különösen élénken hat azokra, akik az égető sorskérdésekkel hamis ábrándok nélkül néznek szembe. „Kicsikém! Én ma lelépek e világi életből” – hagyta hátra, így kezdve borzongatón fanyar búcsúlevelét. És utókorra testált öröksége? Fakulhatatlan, megkerülhetetlen.

Balajthy Ferenc

Majd az örök semmiből Egy világ van közte

(*Kis filomorfondológia*)

Míg küszködök én a halhatatlansággal,
A Halhatatlanság harcol majd velem! -
Végtelent ciróगतok szent barkaággal,
S a Földet, mint a kenyeret megszegem!

Semmivé magasztosul mi él, mi halott,
S nélkülem is elmúlik minden egyszer.
Bárhogy élek, magzatburokban vagyok,
S halok, hogy a léten túli megszülessen!

És nincsen Tér, és nincsen csak az Idő, -
Mert csak az időben lehet meg minden,
Öröknek tetszik mind, mi abból kidől.

Mit az ész és szív soha meg nem érthet,
Akkor születesz meg, – ha eléred a véget,
Minden lehetsz már az örök Semmiből!

Időnknek nincs se, kezdete sem vége,-
Mindenség zezugait nyitnám neked.
Teszem, és azt sem tudhatom mivégre,
Gyilkolok-e vagy még jószágos leszek!

Csillagok egymásról semmit se tudnak,
Látod, éppen olyanok, mint te meg én!
Magányosan is oly messzire jutnak, -
Oda, hová mi csak nagyon szeretnénk!

Meg nem fejtetted, hogy mi ennek az ára,
Rab leszel-e, vagy szabad nemsokára?
Valami mindig jön s mindent, lerombol!

Míg lelkünkben messzi világ dorombol,
Hogyan forrhatna ajkunk csókban össze,
Akkor, mikor csak egy világ van közte!